

Такризи

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Усмонзода Зариф Чумабой дар мавзун «Ҳамкории коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг дар ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.9. Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-иҷтимоӣ (педагогикаи иҷтимоӣ)

Мубоикати мавзӯ ва мухтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мавзӯ ва мундариҷаи диссертатсия ба бандҳои шиносномаи ихтисоси илмӣ 5.3.9. Назария методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-иҷтимоӣ (педагогикаи иҷтимоӣ), аз ҷумла, ба банди 1 – Методологияи таҳқиқи фаъолияти иҷтимоӣ-педагогӣ, моҳият, сохтор, вазифа, принципҳои онҳо; моделсозии равандҳои иҷтимоӣ-педагогӣ дар муассисаҳои таълимӣ ва банди 4 – Сифати ташкили ҷорабиниҳои иҷтимоӣ-педагогӣ (технология ва усулҳои баҳодиҳии сифати фаъолияти иҷтимоӣ педагогӣ; меъёрҳо, нишондиҳандаҳои баҳодиҳии сифати фаъолияти иҷтимоӣ педагогӣ) мувофиқ мебошад.

Мубрами мавзун диссертатсия. Таҳқиқоти диссертатсионии Усмонзода Зариф Чумабой ба яке аз масъалаҳои мубрами назария ва методикаи фаъолияти иҷтимоӣ - фарҳангӣ бахшида шудааст. Дар шароити муносири рушди ҷомеа баланд бардоштани маърифати эстетикӣ аҳли ҷомеа, дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот ташаккул додани маърифати эстетикӣ ба миён меояд, то ки донишҷӯён аз арзишҳои зебоипарастӣ бархӯдор шаванд, бо донишҳои техникӣ маҳдуд нагарданд, қобилиятҳои хешро дар соҳаи ҳам эҷодиёти бадеӣ ва ҳам эҷодиёти техникӣ ташаккул бидиҳанд, муносибати арзишманд ба намудҳои гуногуни санъат ва умуман, фарҳанги бадеӣ дошта бошанд.

Асосгузори сулу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухратам Эмомалӣ Раҳмон соли 2015 дар Паёмашон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши фарҳанги зебоипарастиро дар ҳаёти маънавии ҷомеа чунин зикр карданд: «Мақомоти дахлдор бояд ба тарбияи зебоипарастии ҷавонон таваҷҷуҳи махсус зоҳир намоянд». Вобаста ба ин, ҳамчунин, Вазорати фарҳанг, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «бо мақсади таълими ғояҳои миллӣ, тарбияи зебоипарастӣ ва ҳифзи мероси таърихиву фарҳангӣ» вазифадор карда шудаанд. Ҳамзамон, соли 2021 дар Паёмашон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба масъалаҳои омӯзиши таърих, фарҳанг, анъанаҳои халқӣ хеш диққати ҷиддӣ додаанд. Бесабаб нест, ки Пешвои миллат ба рушди фарҳанги зебоипарастӣ аҳаммияти калон медиҳанд. Дар воҳуриашон вазъи имрӯзаи рушди фарҳанги бадеиро таҳлил ва баррасӣ намуда, зиёиёни кишварро вазифадор менамоянд, ки барои эҷоди асарҳои замонавӣ ва сатҳи баланди бадеидошта камари Ҳиммат банданд.

Дар рисолаи илмӣ Усмонзода Зариф Чумабой дар мавзун «Ҳамкории коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг дар ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён» масъалаи мазкур мавриди таҳқиқот қарор ёфта,

кайд мегардад, ки барои рушду нумӯи фарҳанг, беҳтар шудани шароити кору зиндагии кормандони соҳа маблағҳо дарёфт ва хунармандон ҳавасманд гардонидани шаванд, ба ғасби муассисаҳои фарҳангӣ аз ҷониби дигар ташкилотҳо роҳ дода нашавад, зеро фарҳанг яке аз рукҳои асосии ҷомеа ва ҳастии миллат буда, дар ташаккули шахсияти комил, тарбияи эстетикӣ насли наврас нақши хосса ва ҳатто ҳалкунанда дорад.

Муҳаққиқ бамаврид қайд менамояд, ки дар санадҳои меъёрию ҳуқуқии соҳаи маориф ва фарҳанг дар қатори вазифаҳои муҳими рӯз тадбирҳои амалӣ намудани сиёсати миллии фарҳангӣ ва фароҳам овардани шароити мусоид барои ворид шудани муассисаҳои таълимӣ ба низоми ягонаи таҳсилот ва бозори ҷаҳонии меҳнат, ба тарбияи эстетикӣ ҷавонон мутобиқи шароити имрӯза таваҷҷуҳи хоса зоҳир карда шудааст. Вобаста ба ин, вазифаҳои тарбиявӣ-эстетикӣ, нақши педагогика, муассисаҳои таҳсилотӣ, хонавода ва фарҳангию фароғатиро дар қори иҷтимоӣ-фарҳангӣ, фаъолияти тарбиявӣ, махсусан, ташаккули фарҳанги эстетикӣ ҷавонон дар ҷомеаи муосир рӯз то рӯз меафзояд.

Аз ин лиҳоз, таҳқиқи ташаккули асосҳои фарҳангию маърифатии зебоипарастӣ дар муассисаҳои таълимӣ ҳамчун масъалаи асосии педагогӣ худ як амали мақсаднок дар ин самт ба шумор меравад ва таъмини шароитҳои педагогӣ дар ниҳодҳои таҳқиқшаванда бо роҳи усулҳои гуногуни замонавӣ ба эстетикӣкунонии ҳаёти маънавии ҷавонон, махсусан, донишҷӯён, мусоидат мекунад.

Вобаста ба фикрҳои баёншуда, мавзӯи интиҳобнамудаи Усмонзода З.Ҷ. «Ҳамкории коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг дар ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён» мубрам буда, масъалаҳои аз ҷиҳати илмӣ асоснок намудани фарҳанги зебоипарастии донишҷӯёнро дар равиши ҳамкории коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг, тақмили шароитҳои педагогии таҳияи роҳи усулҳои анъанавӣ ва инноватсионӣ, шинос намудани муҳассилин бо арзишҳои зебоипарастӣ ва истифода аз технологияҳои замонавии педагогӣ муҳим ва таъбиқи амалии натиҷаҳои он босамар мебошанд.

Дарачаи нағсонии натиҷаҳо дар диссертатсия ва нуктаҳои илмие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд. Онҳо ҷунианд:

- асосҳои педагогии ҳамкории функционалии коллеҷҳо ва марказҳои фарҳангӣ - тарбиявӣ дар доираи шаҳрҳои хурд зимни муносибати маҷмӯӣ ба қори тарбиявӣ-эстетикӣ ҳалли худро ёфтааст;

- ташкил намудани тарзҳои ҳамроҳангсозии ниҳодҳои тарбиявӣ зебоипарастӣ ҷиҳати рушди эстетикӣ муҳассилин бо дарназардошти баҳисобгирии маълумот оид ба муҳити эстетикӣ ҷавонон, дарачаи фаъолнокии бадеӣ-эҷодии онҳо ва ташкили ин равиш пешгӯӣ шудааст;

- номунтазам будани фаъолияти якҷояи ин ниҳодҳо дар қори беруназаудиторӣ, ки дар натиҷаи тақии нокифояи коллеҷ ба фаъолияти муассисаҳои фарҳанг оид ташаккули зебоипарастӣ амал мекунанд, бартараф гардиданд;

- чузъҳои асосӣ, самтҳо ва нишондиҳандаҳо (маърифати эстетикӣ, ҷиҳатҳои баҳодихии ҳиссӣ ва ҷалбнамоӣ ба фаъолияти эстетикӣ) мушаххас карда шуданд;

- шароитҳои педагогии ҳамкориҳои функционалии коллеҷ бо муассисаҳои фарҳанг дар ташаккули фарҳанги зебоипарастӣ асоснок ва муайян гардида, ҷиҳати беҳтар намудани фаъолияти эстетикӣ донишҷӯёни коллеҷ мусоидат намудаанд;

- ошкор карда шудааст, ки махсусиятҳои марказҳои фарҳангии тарбиявӣ, самтҳои ҳамкорӣ оид ба тарбияи эстетикӣ ҷавонон, сусти гардидани ҳамроҳангсозии нуруи тарбиявии муассисаҳои таҳсилотӣ ва фарҳанг ба дараҷаи зарурӣ ба эътибор гирифта намешаванд.

Аз ин лиҳоз, муқаррароти зерин барои дифоъ пешниҳод карда мешаванд:

1. Асоснок намудани ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯёни коллеҷ тавассути фаъолияти иҷтимоӣ - фарҳангӣ, актуалӣ будани он барои дигар кишрҳои ҷавонон, ки дар шаҳрҳои аҳолиашон камшумор зиндагӣ менамоянд ва дорои инфрасохтори васеи муассисаҳои фарҳанг мебошанд, барои ташаккули шахсияти эҷодӣ ва зебоипарастии донишҷӯён, ҳамзамон ҳамкориҳои муассисаҳои таълимӣ бо муассисаҳои фарҳанг нақши калидӣ дорад.

2. Барномаи педагогии ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён дар раванди ҳамкориҳои коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг, ки бо дарназардошти инфрасохтори муассисаҳои фарҳангӣ - фароғатӣ, ки аз чузъҳои зерин: рушди маърифати эстетикӣ, фаъолияти эҷодӣ - бадеӣ, эҳсосию арзишмандӣ, ташкили муоширати фарҳангӣ ва иштироки фаъолони донишҷӯён дар ҷорабиниҳои фарҳангӣ ва маҳфилҳои эҷодӣ иборат аст, дар ҳамкорӣ бо муассисаҳои фарҳанг татбиқ мегардад.

3. Дар заминаи таҳқиқоти педагогӣ ва озмоишҳо собит шудааст, ки коллеҷҳо дар ҳамкорӣ бо муассисаҳои фарҳанг дар тақмили ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён саҳм гирифта, онро мутобиқ ба талаботи замон ташкил ва арзёбӣ карда метавонанд.

4. Собит мешавад, корбасти барномаи ягонаи педагогӣ дар заминаи фаъолияти тарбиявӣ-эстетикӣ коллеҷ бо марказҳои фарҳангиву тарбиявӣ новобаста аз тобеияти идоравӣ, сохти ташкилӣ дар қори тарбиявии донишҷӯён зарурат ва аҳаммияти хосса пайдо намуда, фаъолияти эстетикиро таҳким мебахшад. Ҳалли роҳи татбиқи он банақшагирии маҷмӯӣ (комплексӣ) дар низоми ягонаи тарбияи эстетикӣ буда, заминаи илмӣ - методии он ба зиммаи муассисаҳои фарҳанг ва масъалаҳои натиҷагириву арзёбии он ба зиммаи омӯзгорони коллеҷ вогузор карда мешавад ва шароитҳои педагогиро таҳким мебахшад.

5. Методикаи ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён фарогири шаклҳои пешрафтаи фаъолияти иҷтимоӣ - фарҳангӣ мувофиқ ба шавқу ҳаваси онҳо буда, ягонагии маърифати эстетикӣ ва ҷалбнамоии муҳассилинро ба фаъолияти бадеӣ-эҷодӣ, дигар тадбирҳои самти фаъолиятҳои эстетикӣ буда таъмин менамояд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаю тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфтаре бо муқаррароти дар раванди таҳқиқоти диссертант Усмозода З.Ҷ. роҳу воситаҳо, шаклу усулҳои муносиби корро ҷиҳати асосноккунии истифодаи шароитҳои педагогии ташаккули фарҳанги эстетикӣ ба ғояҳои олимони ватанию хориҷӣ оид ба эстетика ва тарбияи эстетикӣ таҷия намуда, дар заминаи таҳлилу омӯзиши маводи зиёди таҳқиқотӣ, аз ҷумла, озмоиш ва сарчашмаҳои таълимию методӣ фарҳанги зебоипарастиро ҳамчун маҷмуи ҷаҳонбинӣ, завқи бадеӣ, офаридани зебоӣ, дарки қобилият, моҳияти худ дар арзёбии гуногунҷабҳа: фарҳанг, ҷомеа, оила тибқи муҳити эстетикӣ арзёбӣ мекунад. Яъне, волеии фарҳанги ҷомеа заминаи муносиб барои ташаккули фарҳанги эстетикӣ шахсият мебошад. Ин фарҳанг ба инсон имкон медиҳад, ки муҳити зист ва арзишҳои моддиву маънавиро бо назари нави эҷодӣ ва зебоипарастона бубинад. Барои донишҷӯён рушди фарҳанг зебоипарастӣ на танҳо ҳисси завқро инкишоф медиҳад, балки дар ташаккули шахсият ва ҷаҳонбинии онҳо низ нақши бориш мебозад.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот. Аҳамияти назариявии таҳқиқот аз он иборат аст, ки масъалаи ҳамгироеи коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг дар ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён дар раванди таҳсилот ва доираи фаъолият фарҳангӣ-фароғатӣ дар ҳамкории коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг бори аввал мавриди таҳқиқи фарогир қарор гирифтааст. Таҳқиқ ва омӯзиши асосҳои иҷтимоӣ-педагогии фарҳанги эстетикӣ ва ташаккули он барои самти педагогикаи иҷтимоӣ-фарҳангӣ аҳамияти назаррас ва амиқи назариявӣ ва амалӣ дорад, ки муносибати фаъолонро ба арзишҳои эстетикӣ ташаккул медиҳад, мавқеи шахрвандии донишҷӯёнро боло мебардорад. Аз ҷумла:

- барои пажӯҳиш ва рушди таҳқиқотҳои минбаъдаи илмӣ кӯмак хоҳад расонд;

- дар тарбияи фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён ба омӯзгорони ояндаи фанни эстетика, фарҳангшиносӣ, назария ва методикаи фаъолияти иҷтимоӣ - фарҳангӣ, кормандони соҳаи фарҳанг кӯмаки илмӣ- методӣ ва амалӣ хоҳад расонд;

- фаъолияти якҷояи коллеҷ ва муассисаҳои фарҳангро тавассути коркарди нақшаҳои муштаракӣ қори тарбиявӣ, таъсиси шуроҳои ҳамроҳангсозӣ, иштироки фаълони дар ҷаласаи шуроҳои шӯъбаҳои маориф ва бахшҳои фарҳанги шахр мутобиқ месозад.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он аст, ки дар он барномаи педагогии ташаккули фарҳанги эстетикӣ донишҷӯён дар раванди ҳамкории тарафайн ва ҳамроҳангсозии нерӯҳои тарбиявӣ-эстетикӣ коллеҷҳои техникӣ ва муассисаҳои фарҳанг қорбааст шуда, шароитҳои педагогии муваффақонаи пешрафтаи фаъолияти онҳо барои Тоҷикистон асоснок гардидааст.

Барномаи таҳиягардидаи педагогии ташаккули фарҳанг зебоипарастӣ дар раванди озмоиши педагогӣ санҷида шуда, имкон медиҳад, ки коллеҷҳо ҳамгироиро бо муассисаҳо ва марказҳои фарҳанг таъмин намуда, фаъолияти тарбиявии муштаракро ба роҳ монанд, аз

анъанаҳои бадеии маҳал самаранок истифода бурда, ба шуур, эътиқод ва эҳсосоти эстетикӣ муҳассилин таъсири мусбат расонанд.

Натиҷаҳои таҳқиқот ва тавсияҳои илмӣ-методӣ оид ба ҳамкории коллеч ва муассисаҳои фарҳанг таҳияшуда, барои кормандони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ, таҳсилоти бадеии иловагӣ ва марказҳои фарҳангии фароғатӣ метавонад дар қорҳои тарбиявӣ-эстетикӣ нақшро бахонад. Маводи дар натиҷаи таҳқиқот бадастомада метавонад барои шӯбаҳои маориф ва бахшҳои фарҳанг ва дигар муассисаҳои таълимию тарбиявии минтақа ва, умуман, ҷумҳурӣ ҳамчун дастури хуби таълимӣ-методӣ ёри расонида, инчунин, дар доираи курсҳои интихобӣ ва тақмили ихтисоси кормандони соҳаи маориф ва фарҳанг мавриди истифода қарор гиранд.

Диссертатсия мантиқан дуруст таҳия гардида, сохтори он аз муқаддима, ду боб, шаш параграф хулоса, ҷадвалу расмҳо ва рӯйхати адабиёт иборат аст.

Дар қисмати муқаддимагии диссертатсия, аҳамияту дараҷаи омӯзиши мавзӯ, мақсаду вазифаҳои таҳқиқ, сарчашмаҳову усулҳои паҷӯиш, навиҷҳои, арзиши назарӣ амалии рисола, нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшавандаи диссертатсия аз назари илмӣ дуруст асоснок ва муайян карда шуданд. Талабот оид ба иҷрои қисми 'таҳқиқотӣ' риоя гардида, бо низоми муайян, пай дар пай оварда, баррасӣ гардидааст.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсия аз муқаддима, се боб, шаш зербоаб, хулосаю тавсияҳо, рӯйхати адабиёт ва замиғаро дар бар мегирад. Ҳаҷми қор аз 190 саҳифа иборат буда, дар он расм, ҷадвал, ва диаграмма ҷой дода шудаанд.

Дар муқаддима аҳамияти мавзӯи таҳқиқ асоснок шуда, ҳадафу вазифаҳо, объекту предмети таҳқиқ, навиғариҳои илмӣ, аҳамияти амалии натиҷаҳои бадастонадашуда муайян шудаанд.

Дар боби аввали рисола «Ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯёни коллечҳо чун проблемаи иҷтимоӣ-педагогӣ» масъалаҳои назарӣ ва методологии мавзӯи таҳқиқотӣ арзёбӣ гардидааст, ки он ба иҷрои қорҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ҷавобгӯ аст. Муаллиф аз таҳқиқоти олимони ватанӣ ва кишварҳои дигар хеле хуб истифода бурда, тавассути усул, таҳлилу муқоисакунӣ арзишмандии онҳоро дар қисми худ таъкид намудааст.

Ҷанбаҳои муҳталифи мавзӯ, ба монанди эстетика чун ҳориқаи иҷтимоӣ - фарҳангӣ, тарбияи эстетикӣ, ҳамкории мутақобилаи ниҳодҳои иҷтимоӣ-фарҳангӣ, нақши муассисаҳои муҳталиф дар ташаккули фарҳанг зебоипарастии донишҷӯён, дар диссертатсия, монография, китобҳои дарсӣ ва дастурҳои таълимӣ - методӣ аз ҷониби олимони соҳаи педагогикаи мактабӣ, таҳсилоти миёна ва олии касбӣ, дастурҳои таълимию методии муҳаққиқони тоҷик Р.Х.Абдуллоева, И.Қаримова, Д.Латифзода, М.Лутфуллозода, С.Раҳимов, М.Саидов, , А.Ш.Ҳасанов, М.Ҳамидов, Ф.Шарифзода ва дигарон баррасӣ гардида, паҳлуҳои муҳталифи ғояҳои тарбияи эстетикӣ, масъалаҳои фарҳанги педагогӣ ва зебоипарастӣ, тарбияи

эстетикӣи мухассилин, ва умуман аҳолиро дар бар гирифта, дар таҳқиқотхояшон инъикос намудаанд.

Дар доираи мавзуи таҳқиқшаванла таҳлили санадҳои меъёрии ҳуқуқии қабул гардида, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикситон «Дар бораи масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак», концепсияи тарбияи миллӣ, барномаҳои давлатӣ дар соҳаи маориф ва фарҳанг, татбиқи онҳо, омӯзиш ва ҷамъбасти таҷрибаи пешқадам оид ба ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён мусоидат кардаанд.

Мутобиқи нақша боби дувуми диссертатсия **«Шароитҳои педагогӣ ва механизмҳои ҳамкории мутақобилаи коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг дар ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён»** номгузорӣ шудааст ва фарогири масоили асоснокунӣ, дар амал татбиқ намудани шароитҳои педагогии ҳамкории мутақобилаи коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг ҳамчун омили муҳими мукамалгардонии ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён, ҷамъбасти таҷрибаи пешқадами ҳамкории ду ниҳоди муҳими тарбиявӣ - эстетикӣ, тарзу усули хосса ва натиҷагирӣ аз он буда, дар зербоби аввал - **«Фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён ва механизмҳои ташаккули он дар раванди ҳамкории муассисаҳои таълимӣ ва фарҳанг»** механизм ва роҳҳои тақмили масъалаи мазкур мавриди пажӯҳиш қарор гирифта шудааст. Дар мавзуи аввал иқтибосот аз рӯи таҳқиқоти олимони соҳа оварда шуда, зимни он бо масъалаҳои коркарду дар амал татбиқ намудани асосҳои барномаи ташаккули фарҳанги эстетикӣи донишҷӯён дар раванди ҳамкории коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг таҳлил ва баррасӣ гардида, хулоса ва натиҷагирии он оварда шудааст. Давраҳои ҷустуҷӯӣ ва ташаккулдиҳандаи таҳқиқот ташкил ва гузаронида шуда, натиҷаҳои он ҷамъбаст, хулоса ва тавсияҳо пешниҳод гардидаанд. Дар заминаи таҳқиқоти озмоишӣ дар ин боб шартҳои иҷтимоӣ - педагогии беҳтар намудани қори муассисаҳои таҳсилотӣ ва фарҳанг дар тарбияи эстетикӣи донишҷӯён баррасӣ шуда, муаллифи диссертатсия Усмонзода З.Ҷ. хулосаҳои хешро ҷиҳати беҳтар намудан ва тақмили ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён коркард намуда, онҳоро шарҳ додааст.

Дар зербоби дувум, **«Роҳҳои мукамалгардонии ҳамкории мутақобилаи педагогии коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг дар рушди эстетикӣи донишҷӯён»** зимни таҳлили ҳуҷҷатҳои пойгоҳи таҳқиқотӣ оид ба қори тарбиявӣ-эстетикӣ бо ҷалби аҳли ҷамоатчигӣ, хонавода, муассисаҳои таълимӣ ва фарҳангие, ки дар шаҳрҳои хурди минтақа мавҷуданд, тавассути усулҳои гуногуни таҳқиқотӣ эҳтиёҷоти омӯзиши вазъи маънавии донишҷӯён бояд ба инобат гирифта шуда, мувофиқи дарҳости онҳо барнома ва репертуари театру муассисаҳои фарҳангӣю фароғатӣ, нақшаҳои қорӣ, репертуари педагогӣ ва бадеии муассисаҳои фарҳанг ва санъат, фонди (ҳазинаи) китобхонаҳои оммавӣ ва мактабии ноҳия таҳия ва дастрас карда шаванд. (с. 102 дис.).

Тақлифи диссертант доир ба таъсиси шурои ҳамоҳангсозӣ оид ба ҳамкории ниҳодҳои иҷтимоӣ-фарҳангӣ, бахуссус, фаъолияти муассисаҳои таҳсилотӣ ва фарҳанг ҷиҳати тарбияи эстетикӣ ҷой дода шудаанд, ки

заминаи такмили илмиву методии ин самти муҳими кори тарбиявиरो таъмин карда метавонад. Нақша ва тадбирҳои шуро дар мавриди ташаккули фарҳанги зебоипарастӣ барои ғанӣ гардонидани мазмуни фанни эстетика ва этика, корҳои тарбиявии омӯзгорон, устоҳои таълимӣ - истеҳсолии коллеч хеле муҳим, зарур ва саривақтӣ арзёбӣ карда шудааст.

Дар хулосаи ин боб диссертант ибраз медорад, ки самаранокии институтҳои иҷтимоӣ ба амиқ тақсим кардани нақшаҳо ва дуруст кор кардани механизме, ки иҷрои лозимии онҳоро муайян мекунад, вобаста аст. Ин боис мегардад, дар заминаи ҳамин принцип, ҳамзамон муносибати ба шахс нигаронидашуда ва ба инobat гирифтани хусусияти ҳар як ниҳод иҷтимоӣ - тарбиявӣ тавассути корҳои озмоишии педагогӣ масъалаҳои мутобиқсозӣ ҳалли худро меёбанд.

Боби сеюми диссертатсияи Усмонзода З.Ч. «Ташаккули маърифати зебоипарастӣ ва ҷалби донишҷӯён ба фаъолияти бадеӣ- эҷодӣ» – шарти муҳимми ҳамкориҳои мутақобилаи педагогӣ (ҷамъбасти натиҷаҳои кори озмоишӣ-таҷрибавӣ)» номгузори карда шуда, дар зербоби аввали он барномаи таҳқиқотӣ таҳия ва асоснок гардидааст, вазифаҳои кори озмоишӣ муайян карда шудаанд. Муҳаққиқ қайд менамояд, ки эстетика имрӯз як системаи васеи илмҳои гуногуни ҷомеашиносӣ ва гуманитариро ифода мекунад. Яке аз хусусиятҳои фарқкунандаи таҳсилоти эстетикӣ робитаи ногуастани он бо таҷрибаи воқеии ҳаёти ҷавонон дар робита бо муҳити иҷтимоӣ фарҳангӣ, экологӣ, маишӣ ва табиӣ онҳо мебошад. Ин гуна сохтор доираи барномаи таҳқиқотиро васеъ менамояд.

Мазмуну муҳтавои барномаи таҳқиқотӣ ба монографияҳои олимони рус В.П., Кузмина «оид ба методология ва методикаи равиши таҳқиқоти педагогӣ», Ивлиева И.А. ва Эртман Е.В. «тарзи роҳандозӣ намудани таҳқиқот дар соҳаи фаъолияти иҷтимоӣ-фарҳангӣ» таъяс намудааст. Ҳамзамон паҳлуи бунёдии таҳқиқот аз тақмили арзишҳои фарҳанги миллий, маънавияту маърифати ҷомеа, тарбияи эстетикӣ ҷавонон, корҳои ташвиқотию тарғиботӣ тавассути баргузориҳои силсилаҷарабаниҳои фарҳангӣ, созмон додани маҳфилҳои бадеӣ-эҷодӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ иборат буд. Принципи асосии барномаи таҳқиқотӣ таъмин намудани фаъолнокӣ дар азхудкунӣ ва ҷалби донишҷӯён ба фаъолияти бадеӣ - эҷодӣ маҳсуб ёфта, дар заминаи он таҳқиқот гузаронида шудааст.

Зербоби дувум ба «**Ҳамкориҳои коллеч ва муассисаҳои фарҳанг ҷиҳати ташаккули маърифати зебоипарастӣ ва ҷалби донишҷӯён ба фаъолияти бадеӣ-эҷодӣ**» бахшида шуда, дар он корҳои озмоишӣ - таҳқиқотӣ ҷамъбаст ва тибқи маълумотҳои омӯрӣ муқоиса ва таҳлил карда шудаанд. Тадбирҳои андешидашуда имкон доданд, ки корҳои анҷом дода шуда боиси баланд шудани маърифати эстетикӣ ва ҷалби бештари ҷавонон ба фаъолияти бадеӣ - эстетикӣ, муносибати масъулиятнок ба арзишҳои эстетикӣ мегарданд.

Диссертант қайд мекунад, ки барои васеъ намудани фаҳмиши донишҷӯён дар бораи арзишҳои эстетикӣ, ҳодисаҳо ва ашёҳои зебоӣ дар баробари мушоҳидаҳо шаклҳои гуногуни кори иҷтимоӣ - фарҳангӣ,

бахуссус, ғаёол ва эҷодӣ васеъ истифода мешаванд. Тавассути ин гуна шаклҳои маърифати эстетикӣ донишҷӯён таҷрибаи амалӣ пайдо мекунанд ва донишҳои гирифтаи хешро эҷодкорона татбиқ мекунанд. Намунаҳои ин гуна шаклҳои корӣ, дар саҳифаҳои 138 - 142 рисолаи илмӣ оварда шудаанд.

Диссертант қайд мекунад, ки натиҷаҳои таҳқиқоти таҷрибавӣ нишон доданд, ки маҷмӯи ҷорабиниҳо оид ба ҷалб намудани донишҷӯён ба ғаёолиятҳои илмӣ-таҳқиқотӣ оид ба баррасии натиҷаҳои ҷорабиниҳои фарҳангӣ дар ташаккули маърифати эстетикӣ онҳо хеле самаранок буд.

Дар фарҷоми рисола хулоса ва натиҷаҳои асосии илмӣ қори диссертатсионӣ ва тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот оварда шудаанд.

Муҳтавои автореферат ба мазмуни диссертатсия мувофиқ ва тасаввуроти аниқро доир ба моҳияти таҳқиқоти гузаронидашуда ва натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф медиҳад. Мақолаҳои дар нашрияҳои илмӣ тақризшаванда батабърасондаи унвонҷӯй муҳтавои асосии таҳқиқоти диссертатсиониро фаро мегиранд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯйи мавзуи диссертатсия.

Дар доираи мавзуи диссертатсия аз ҷониби муаллиф 8 номгӯй интишорот ҷоп гардидааст, ки аз ин теъдод 3 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда ва ё тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестатсионӣ Федератсияи Руссия ба табъ расидаанд. Инчунин, аз ҷониби муаллифи рисола (монография) дар ҳаммуаллифӣ низ нашр гардидааст.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия. Автореферат, ки аз диссертатсия бармеояд, ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад. Хулоса, он мақсад ва нуқтаҳои асосие, ки барои дифоъ пешниҳод мегарданд, дар диссертатсия ба таври пурра, батафсил инъикос ёфта, диссертатсия таҳқиқоти баанҷомрасида ба ҳисоб меравад.

Эрод ба таҳқиқоти диссертатсионӣ:

Бо вучуди муваффақиятҳо ва дастовардҳои илмӣ амалие, ки дар боло зикр шудаанд, қори диссертатсия аз камбудихо ҳолӣ нест. Ба назари мо пешниҳоди ин камбудихо барои тақмили минбаъдаи муҳтавои диссертатсия кумаки амалии ҳудро мерасонад. Аз ҷумла:

1. Хуб мебуд, ки дар диссертатсия натиҷаҳои ба даст омадаи унвонҷӯ бо натиҷаҳои таҳқиқотҳои дигар олимон, махсусан муҳаққиқони ватанӣ муқоиса мегардид, ки ин ба диссертатсия арзиши илмӣ бештар мебахшид.

2. Дар марҳилаҳои озмоиши педагогӣ қисмати таҳлили натиҷаҳои озмоиши ташаккулдиҳанда истифодаи баъзе нишондиҳандаҳои омории иловагӣ метавонист эътимоднокии натиҷаҳоро боз ҳам тақвият бахшад.

3. Дар матни рисолаи илмӣ бархе аз иқтибосҳои овардашуда аз кадом адабиёт истифода шуданд таҳти сабт қарор наёфтаанд.

4. Дар матни диссертатсия баъзе ғалатҳои техникуву имлоӣ рох ёфтаанд, ки таҳриру ислоҳ мевоҳанд.

Бояд қайд кард, ки камбудихои зикршуда арзиши комили илмӣ ва дастовардҳои назарраси диссертатсияи З.Ч. Усмонзодаро оид ба мавзуи таҳқиқшуда ҳалалдор намекунад. Дар ҳаллу фасли вазифаи пешгузошташуда диссертант далелу маводи заруриро ба таври возеҳ ва васеъ истифода кардааст.

Дар маҷмуъ диссертатсияи Усмонзода Зариф Ҷумабой дар мавзуи «Ҳамкории коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг – шартҳои мукаммалардонии ташаккули фарҳангии зебоипарастии донишҷӯён» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм аз рӯйи ихтисоси 5.3.9. Назария ва методикаи ташкили фаъолияти фарҳангӣ -иҷтимоӣ пешниҳод гардидааст, дар сатҳи баланди илмӣ ба анҷом расида, ба талаботи бандҳои 31, 33, 34, ва 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси номбурда мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Номзади илмҳои педагогӣ,
муовини декан оид ба илм ва инноватсияи
факултети Психология ва таҳсилоти
томактабии МДТ “Донишгоҳи давлатии
Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров”

Қодирзода
Сабоҳат Абдуманон

28.08.2026

Маълумот барои тамос: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон, вилояти Суғд,
шаҳри Хучанд, ноҳияи Бобочон Ғафуров, ч/д Ҳайдар Усмонов, кӯчаи
Пуличукур, хонаи 36;

Тел.: +992 929341177, почтаи электронӣ: Saboat1977@mail.ru

Имзои Қодирзода Сабоҳат Абдуманонро тасдиқ менамоям.

Сардори РК-ва КМ-и МДТ “Донишгоҳи
давлатии Хучанд ба номи академик
Бобочон Ғафуров”

Сайдуллозода З.С.

Маълумот барои тамос: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон, вилояти Суғд,
шаҳри Хучанд, гузаргоҳи Мавлонбекова 1; тел. (+992) 3422-6-52-73
почтаи электронӣ: ittiloothgu@mail.ru

28.08.2026